

ВІДГУК

опонента кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника Тичини Дмитра Михайловича на дисертацію Кондратова Володимира Гарійовича «Кримінально-правове забезпечення захисту працівників правоохоронних органів: компаративістське дослідження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 »Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Конституцією України проголошено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а також захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її державної, економічної та інформаційної безпеки є найважливішими завданнями держави. Належне виконання цих завдань є основою для подальшої розбудови України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Невід'ємною складовою державного механізму забезпечення реалізації цих завдань є діяльність правоохоронних органів, функціонування яких повинно відповідати новітнім запитам суспільства у забезпеченні його безпеки від кримінальних загроз та інших дестабілізуючих факторів. Враховуючи це, керівництвом держави взято курс на системну трансформацію правоохоронних органів України, на зміну стратегічних основ їх функціонування в руслі загальноцивілізаційного поступу країни на шляху до досягнення найвищих соціальних стандартів, побудови ефективної моделі громадського суспільства.

Разом з тим, вказані процеси супроводжуються низкою обструктивних факторів, пов'язаних з об'єктивно низьким рівнем авторитету правоохоронних органів серед населення, інертністю суспільної свідомості, певними організаційно-управлінськими, правовими та іншими вадами в діяльності вказаних органів, вчиненням проти їх працівників кримінальних правопорушень, спрямованих на блокування можливості належного виконання ними своїх службових обов'язків. Серед останніх одними з найбільш суспільно небезпечних є погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України), умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу (ст. 347 КК України), посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена

громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК України), а також захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника (ст. 349 КК України). Вчинення цих кримінальних правопорушень суттєво знижує рівень функціональної спроможності правоохоронних органів та становить суттєву перепону на шляху до підвищення їх авторитету, реалізації першочергових завдань з реформування, перешкоджає утвердженню високих соціальних й правових стандартів в організації життєдіяльності українського суспільства. Відтак, оптимізація захисту працівників правоохоронних органів від цих кримінальних протиправних посягань, запобігання їм є важливою складовою формування не лише функціонально міцного елементу державного апарату, а й цілісності процесу соціальних трансформацій у частині гарантованості прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також держави.

Таким чином, завдання укріплення законності, що є одним з першочергових на сучасному етапі розвитку нашої держави, безпосередньо залежить від належної організації діяльності правоохоронних органів та має реалізовуватись через створення дієвої системи правових гарантій такої діяльності, зокрема – через забезпечення ефективного кримінально-правового захисту працівників правоохоронних органів.

Незважаючи на те, що в розділі XV Особливої частини КК України «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян» міститься низка норм, у яких встановлена відповідальність за посягання на працівників правоохоронних органів у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, окремі положення цих норм є, недосконалими. У зв'язку з цим потребує удосконалення практика застосування кримінально-правових механізмів захисту працівників правоохоронних органів. Також у науці кримінального права відсутні компаративістські дослідження кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів, а їх проведення здатне збагатити національну кримінально-правову доктрину, підвищити якість законодавства про кримінальну відповідальність й підвищити ефективність відповідної правозастосовної практики.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як *загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам* стосовно забезпечення авторитету органів державної влади. Дисертація ґрунтується на положеннях Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.10.2015 № 1053-р, Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. № 783, Національної стратегії у сфері прав людини на

період до 2020 року, затвердженою Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015, Плану заходів з виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи, затвердженого Указом Президента України від 12 січня 2011 р. № 24/2011 (зокрема, виконання умов Конвенції проти торгівлі людськими органами, яку Україна підписала 2017 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України й низки зарубіжних країн. Список використаних джерел складає 215 найменувань.

Дисертант здійснив своє дослідження спираючись на емпіричну базу, яка становлять зведені дані опитування 1043 правоохоронців з Дніпропетровської, Донецької, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Черкаської, Чернігівської областей та м. Києва; державна та відомча статистична звітність різних періодів, слідча та судова практика; аналітичні дані МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора України, Державної судової адміністрації України, а також громадських організацій за 2013–2020 рр.

Уміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість В. Г. Кондратову сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною, до найбільш вагомих з них, на думку опонента, слід віднести такі:

1) *вперше* – обґрунтовано необхідність розроблення та ухвалення Закону України «Про правоохоронні органи», в якому слід визначити основні функції правоохоронних органів, сфери їхньої діяльності, статус працівників тощо. А окремим додатком до цього закону має бути перелік правоохоронних органів України; зроблено висновок про невідповідність нині існуючих видів покарань рівню суспільної небезпеки та шкоди, яка завдається кримінальним правопорушенням працівнику правоохоронних органів у зв'язку із виконанням ним своїх службових обов'язків. Одним із кроків в контексті вирішення цієї проблеми є зміна підходу до звільнення від покарання та його відбування осіб, які вчинили такого роду протиправні

діяння, шляхом внесення відповідних змін у ст. 74 КК України. Також запропоновано змінити законодавчий підхід до ототожнення суспільної небезпечності кримінальних правопорушень, що вчиняються проти працівників правоохоронних органів та інших потерпілих, передбачених у розділі XV КК України (зокрема, журналістів); комплексно проаналізовано кримінально-правове забезпечення захисту працівників правоохоронних органів у країнах Далекого Сходу. Чинник усвідомлення, розуміння правопорушником того факту, що жертва є працівником правоохоронних органів є однією із значних кваліфікуючих ознак злочину у цих країнах. В джерелах діючого кримінального права Китаю, Тайваню, Північної та Південної Кореї, Японії не криміналізовано злочинних посягань саме на членів сімей посадових осіб, зокрема родичів тих чи інших категорій правоохоронців. Санкції норм сучасного кримінального права всіх цих далекосхідних держав, крім КК Північної Кореї, передбачають довічне ув'язнення та смертну кару як найвищі покарання за вчинення цих злочинів. Іншими каральними заходами є коротко-, середньо- та достатньо довготермінові строки тюремного ув'язнення, арешт, конфіскація майна, виправні роботи, грошові штрафи та правова комбінація цих покарань; доведено, що відмінною змістовною рисою норм кримінального законодавства держав Центральної Азії є їхня функціональна спрямованість на захист представників всієї правоохоронної системи – поліцейських, слідчих, прокурорів, суддів, дізнавачів, захисників (адвокатів), експертів-криміналістів, військовослужбовців, працівників системи виконання кримінальних покарань. У діючому кримінальному законодавстві цих держав не відтворюється нормативно-цільова замкнутість на захисті «всіх посадових осіб». Кримінально-правові норми держав Центральної Азії є надзвичайно, майже повністю уніфікованими. Така уніфікованість відтворюється і по відношенню до типів розглянутих кримінальних правопорушень та санкційної частини цих норм;

2) *удосконалено* – розуміння родового об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених нормами розділу XV Особливої частини КК України. Ним запропоновано вважати визначену групу суспільних відносин, що формуються у сфері охорони авторитету і нормальної регламентованої законом діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, будь-яких інших підприємств, установ, організацій, уповноважених фізичних осіб на основі виконання адміністративно-розпорядчих та організаційно-господарчих функцій. Нормальною діяльністю є виконання підприємством, установою, організацією, уповноваженою на те фізичною особою покладених на них обов'язків, обумовлених статутом або відповідними положеннями; аргументи щодо соціальної обумовленості кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів. Необхідність

існування відповідних кримінально-правових норм підтверджується такими факторами: 1) юридико-кримінологічними (ступінь суспільної небезпеки діянь, їхня відносна поширеність і типовість, динаміка діянь із врахуванням причин, що їх породжують, і умов, можливість впливу на них кримінально-правовими засобами за відсутності можливості боротьби іншими заходами, а також можливості системи кримінальної юстиції, відповідність міжнародно-правовим стандартам захисту прав людини); 2) соціально-економічними (заподіюваний діяннями збиток, відсутність негативних наслідків кримінально-правової заборони й наявність матеріальних ресурсів для його реалізації); 3) соціально-психологічними (рівень суспільної правосвідомості й психології та історичні традиції); розуміння кримінального правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів у контексті часових меж виконання ними службових обов'язків із правоохорони. Чинник особистої, свідомої помсти правопорушника по відношенню до правоохоронця, відтворюваний через його законні професійні дії, також має місце бути і також є криміналізованим (досвід країн англо-американської правової сім'ї та країн Далекого Сходу);

3) *дістало подальшого розвитку* – теоретичні положення щодо конкретизації об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінальних правопорушень проти працівників правоохоронних органів. Суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень проти працівників правоохоронних органів часто відрізняються від суміжних діянь наявністю специфічного умислу, мотивації та конкретної мети, спрямованої на отримання певної вигоди або помсти працівнику правоохоронних органів, що пов'язано із виконанням останнім свої безпосередніх службових обов'язків. На сьогоднішній день уточнення потребує суб'єктний склад окремих правопорушень такого роду, що дозволить удосконалити кримінальне законодавство. Зокрема, запропоновано внесення змін до ч. 2 ст. 22 КК України з передбаченням настання кримінальної відповідальності з 14-ти річного віку за вчинення діяння, передбаченого ч. 1 ст. 345 КК України; пропозиції щодо криміналізації замахів не лише на працівників правоохоронних органів, що виконують службові обов'язки із правоохорони, але й співробітників цих органів – службових та посадових осіб, які виконують обслуговуючі відносно правоохорони функції (досвід країн романо-германської правової сім'ї).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що матеріали дослідження є конкретним внеском як у кримінально-правову науку, так і практику кримінального судочинства, оскільки є першим в Україні комплексним компаративістським дослідженням кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані в: *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення

наукових проблем кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів (акт впровадження Донецького державного університету внутрішніх справ від 14.07.2021); *законотворчій діяльності* – для розроблення пропозиції з удосконалення чинного законодавства щодо кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів; *правозастосовній діяльності* – для розроблення й удосконалення відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, підготовки методичних рекомендацій, організаційних рішень і цільових програм (планів) з питань захисту працівників правоохоронних органів; *освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінального права, кримінології, а також проведення різних видів занять з відповідних дисциплін у системі підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів (акт впровадження Донецького державного університету внутрішніх справ від 19.07.2021).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки й практичні рекомендації, викладені у дослідженні, обговорювалися на засіданні кафедри кримінального права та кримінології Донецького державного університету внутрішніх справ, а результати дослідження були оприлюднені на міжнародній та всеукраїнській науково-практичних конференціях.

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно визначає мету й відповідно до неї завдання дослідження. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 243 сторінки, з них основного тексту – 192 сторінки. Список використаних джерел налічує 215 найменувань та займає 25 сторінок.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «Генеza кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів» присвячений питанням аналізу соціальної обумовленості криміналізації захисту працівників правоохоронних органів.

Дисертантом наголошено, що основою правового захисту працівників правоохоронних органів є КК України, який охороняє суспільні відносини у сфері нормальної діяльності цих працівників. Тобто, згідно чинного законодавства кримінально-правова охорона є засобом захисту працівників

правоохоронних органів. Головне спрямування кримінально-правового захисту працівників правоохоронних органів – це життя та здоров'я працівників правоохоронних органів, також найбільш важливі їхні права та свободи, які забезпечують належне виконання службових обов'язків.

Встановлено, що складами кримінальних правопорушень, що утворюють кримінально-правове забезпечення захисту працівників правоохоронних органів є такі: ст. 342 КК України «Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб»; ст. 345 КК України «Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу», ст. 347 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця»; ст. 348 КК України «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця»; ст. 349 КК України «Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника».

Викликає певний інтерес недоцільність передбачення на законодавчому рівні конкретного сталого переліку правоохоронних органів. До них мають відноситись органи, що за своїм призначенням здійснюють правоохоронну функцію, або функції охорони правопорядку. а тому існує необхідність у розробленні та ухваленні Закону України «Про правоохоронні органи», в якому буде визначено основні функції правоохоронних органів, сфери їхньої діяльності, статус працівників тощо. А окремим додатком до цього закону має бути перелік правоохоронних органів України (на кшталт додатку до КК України, яким закріплено перелік майно, що не підлягає конфіскації).

Доведено, що соціальна обумовленість кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів підтверджується такими факторами: юридико-кримінологічними (ступінь суспільної небезпеки діянь, їхня відносна поширеність і типовість, динаміка діянь із врахуванням причин, що їх породжують, і умов, можливість впливу на них кримінально-правовими засобами за відсутності можливості боротьби іншими заходами, а також можливості системи кримінальної юстиції, відповідність міжнародно-правовим стандартам захисту прав людини); соціально-економічними (заподіюваний діяннями збиток, відсутність негативних наслідків кримінально-правової заборони й наявність матеріальних ресурсів для його реалізації); соціально-психологічними (рівень суспільної правосвідомості й психології та історичні традиції). Існування відповідних кримінально-правових норм.

Другий розділ «Кримінально-правове забезпечення захисту працівників правоохоронних органів в Україні» присвячений питанням кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень, що забезпечують захист працівників правоохоронних органів.

На думку опонента, здобувачем цілком вірно визначено, що родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених нормами розділу XV Особливої частини КК України, є визначена група суспільних відносин, що формуються у сфері охорони авторитету і нормальної регламентованої законом діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, будь-яких інших підприємств, установ, організацій, уповноважених фізичних осіб на основі виконання адміністративно-розпорядчих та організаційно-господарчих функцій. Нормальну діяльність слід розуміти як виконання підприємством, установою, організацією, уповноваженою на те фізичною особою покладених на них обов'язків, обумовлених статутом або відповідними положеннями. Нині існуюча назва розділу XV Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування» відображає родовий об'єкт даної групи кримінальних правопорушень.

Дисертант приходить до висновку, що суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень проти працівників правоохоронних органів часто відрізняються від суміжних діянь наявністю специфічного умислу, мотивації та конкретної мети, спрямованої на отримання певної вигоди або помсти працівнику правоохоронних органів, що пов'язано із виконанням останнім свої безпосередніх службових обов'язків. На сьогоднішній день уточнення потребує суб'єктний склад окремих правопорушень такого роду, що дозволить удосконалити кримінальне законодавство.

Проведене дослідження дозволило підсумувати невідповідність нині існуючих видів покарань рівню суспільної небезпеки та шкоди, котра завдається кримінальним правопорушенням працівнику правоохоронних органів у зв'язку із виконанням ним своїх службових обов'язків. Одним із найбільш вагомих кроків в контексті вирішення цієї проблеми запропоновані авторські зміни до звільнення від покарання та його відбування осіб, котрі вчинили такого роду протиправні діяння, шляхом внесення відповідних змін у ст. 74 КК України.

У третьому розділі «Зарубіжний досвід кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів» дисертантом проведено компаративістське дослідження в контексті предмету дослідження.

Встановлено, що відповідні норми діючого кримінального права багатьох європейських держав актуалізують криміналізацію замахів не лише на представників галузі внутрішніх справ, але й на широке коло посадових

осіб, які також належать до системи правоохоронних органів, зокрема, наприклад, на військовослужбовців. Покараннями за вчинення цих кримінальних правопорушень є сплата грошових штрафів та, насамперед, позбавлення волі на різні терміни, аж до довічного тюремного ув'язнення. У той же час, сучасне кримінальне право окремих держав англо-американської правової сім'ї містить окремі чіткі норми про кримінальну відповідальність за посягання на життя та здоров'я працівника правоохоронних органів. Власне у діапазоні даного злочинного діяння криміналізовано саме спонтанні напади на правоохоронців, застосування проти них вогнепальної та іншої забороненої зброї, створення ризику життя та здоров'ю правоохоронців під час дорожнього руху, замаху на правоохоронців в умовах порушення режиму відбування покарання у тюрмі тощо. Мова йде про вчинення таких кримінальних правопорушень під час безпосереднього виконання правоохоронцями своїх службових обов'язків.

З'ясовано, що найбільш характерною змістовною рисою розглянутих норм кримінального права Далекого Сходу, є криміналізація вчинення вказаного кримінального правопорушення проти достатньо широкої категорії працівників – державних службовців/посадових осіб, якими можуть бути як різноманітні цивільні державні функціонери, так і власне працівники всіх силових відомств. Таким кримінальним правопорушенням є «перешкоджання цим державним службовцям/посадовим особам у виконанні ними їхніх службових обов'язків», зокрема і «примушення до подання у відставку». Такі кримінальні правопорушення проти всіх або ж окремих категорій посадових осіб, зокрема правоохоронців, слід розглядати невід'ємно в світлі вчинення конкретних злочинних діянь, що і підтверджується змістом окремих статей КК цих держав.

Обґрунтовано, що кримінально-правові норми держав Центральної Азії є майже повністю уніфікованими, яка відтворюється і по відношенню до типів розглянутих кримінальних правопорушень та санкційної частини цих норм. Тобто, покараннями, передбаченими за вчинення цього кримінального правопорушення, є обмеження волі, позбавлення волі, відбування виправних та/або громадських робіт, сплата штрафів, наступне обмеження правопорушника у тому чи іншому його праві, а саме – у праві обіймати на певний термін часу ті чи інші посади чи здійснювати ту чи іншу діяльність. Кримінальне право Казахстану, на відміну від решти держав Центральної Азії, передбачає і довічне ув'язнення за вчинення одного із наведених кримінальних правопорушень.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Позитивно в загальному оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід відзначити наявність у ньому ряду дискусійних питань, нечіткість і недостатню переконливість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. Автор фрагментарно розглядає та аналізує категорію «кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень», зробивши акцент лише на її елементно-компонентному складі, хоча виходячи зі змісту розділу 2 дисертації саме вона є предметом і основним результатом дослідження. Варто звернути увагу, що протягом усього періоду розвитку уявлень про кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень вчені були єдині, мабуть, тільки у визнанні наукового значення даної категорії та її системного характеру. Головною метою кримінально-правової характеристики кримінального правопорушення є забезпечення правильної кваліфікації суспільно небезпечного діяння, повне та всебічне вивчення кримінального правопорушення, удосконалення підстав кримінальної відповідальності за його вчинення, а також правильного тлумачення ознак складу кримінального правопорушення, призначення покарання, застосування заохочувальних кримінально-правових норм. Натомість немає ясності в питаннях, чи є кримінально-правова характеристика системою відомостей про кримінальне правопорушення та інші категорії, пов'язані з кримінальною відповідальністю за його вчинення, закріплена в КК України; чи це характеристика певного об'єкта у системі кримінально-правової науки або характеристика крізь призму його норм та інститутів; чи доцільно виділяти кримінально-правову характеристику кримінального правопорушення та кримінально-правову характеристику інших категорій кримінального права. Ці питання є принциповими, тому уникати їх не потрібно.

2. З урахуванням сучасного стану розробки проблематики потерпілого у кримінальному праві, статус потерпілої особи як працівника правоохоронного органу не повинен розглядатися як головна обставина, яка з необхідністю детермінує підвищення суспільної небезпечності вчиненого кримінального правопорушення. Такий підхід є ідеологічним «рудиментом», що відображає ідею пріоритетного захисту держави та її представників, які одержують підвищені соціальні гарантії. А тому виникає питання про доцільність часткової відмови від селективного підходу до визначення суб'єктного складу в кримінальних правовідносинах та внесення «правоохоронних органів» як юридичних осіб до переліку таких, що можуть виступати у цьому випадку суб'єктами (потерпілими).

3. Сьогодні у чинному КК України питанням кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності, й, відповідно, нормам, що регулюють правовідносини за участю правоохоронців, відведено значну частину статей, на чому й наголошує автор. Однак, на основі вивчення зарубіжного досвіду (розділ 3 «Зарубіжний досвід кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів») авторові бажано було б звернути увагу на виокремлення цих кримінальних правопорушень у самостійний розділ Особливої частини КК України (зважаючи на розроблюваний проект КК України) під назвою, наприклад «Кримінальні правопорушення проти

правоохоронної діяльності». Таких, на сьогодні подібних змін у цей закон не внесено, а тому вказані статті варто розглядати як частину норм розділу XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів».

4. Бажано основні здобуті результати та висновки дисертаційного дослідження підкріплювати не тільки якісними характеристиками, а й кількісними показниками здобутих результатів, обґрунтувати їх достовірність і висловити рекомендації щодо використання у практичній діяльності правоохоронних й судових органів.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку праці здобувача.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Кондратова Володимира Гарійовича «Кримінально-правове забезпечення захисту працівників правоохоронних органів: компаративістське дослідження» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення кримінально-правового забезпечення захисту працівників правоохоронних органів шляхом вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатніми, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки кримінального права, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана грамотною юридичною мовою, оформлена відповідно до вимог, що ставляться до такого роду праць та відповідає науковій спеціальності, за якою здійснене дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація **Кондратова Володимира Гарійовича «Кримінально-правове забезпечення захисту працівників правоохоронних органів: компаративістське дослідження»**, подана на здобуття наукового ступеня **доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**, є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки кримінального права, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 9–12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор **В. Г. Кондратов заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**.

Опонент:

**Провідний науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник**

Дмитро ТИЧИНА